

den til at kunne være sig selv og være fri for indblanding fra forældre, familie og naboer. Drømmen om den romantiske kærlighed er et symbol på en personlig frihed. Når unge mennesker går på karaokebarer, så er der for at få et fristed, hvor man sidde lidt mere alene med og evt. også tættere på kæresten end i de overfyldte små huse i Hanoi.

Musik og motorcykler har derfor meget med hinanden at gøre. For også motorcyklen giver en fornemmelse af frihed og af at være unddraget kontrol. Det er ikke længere kontrollen fra politiet eller potentielle angivere, folk tænker på. Man behøver heller ikke længere være bange for hvad slags musik man lytter til. Det er de traditionelle forpligtelser over for forældre og slægtninge, der først og fremmest bekymrer. Tråden fra 30'ernes personlige frigørelsesbevægelse er taget op igen.

Den politiske frihed vokser

Men den politiske frihed bliver rent faktisk større og større. Det er ganske vist stadig sådan, at nogle forholdsvis få sange i princippet ikke er tilladt, bl.a. sange af den tidligere omtalte Pham Duy, der siden 1975 har levet i USA. I Danmark har vi efterhånden vænnet os til, at selv de argeste modstandere af vores samfund - f.eks. nazisterne - skal have beskyttet deres ytringsfrihed. Men det er også mere end 50 år siden vi var under den nazistiske besættelse. I Vietnam, hvor lidelserne var

uhyggeligt meget større, er det vel ikke helt uforståeligt, at man stadig ikke vil høre sange af landsmænd, der støttede USA's krig.

Men gradvis bliver flere og flere sange er blevet tilladt - også mange sange fra Sydvietnam og af oversøiske vietnamesere - men selv om der stadig er sange på den sorte liste, så er det vigtigste, at man overhovedet er begyndt på at definere hvad der er acceptabelt og hvad der ikke er. Og at folk kan få det at vide.

Man er - ganske vist med små forsigtige skridt - på vej mod et samfund, hvor det i princippet er love og ikke tilfældigheder eller forbindelser, der skal afgøre hvad der er ret og rimeligt (lovgivningsarbejdet i Nationalfor-samlingen bliver i øvrigt støttet af Danmark). I de sidste 5-10 år har man faktisk taget adskillige ikke helt små skridt på vej mod demokrati og større frihed. Det er en lang proces - men i Danmark tog det jo også mere end 60 år fra den første grundlovs vedtagelse til kvinderne fik stemmeret.

Den største trussel mod en demokratisk udvikling kommer i dag fra korruptionen og fra før-kommunistiske traditioner for at det er forbindelser frem for fornuft, der afgør en sag.

Forbudt af syd og nord, nu tilladt

Digteren og komponisten Trinh Cong Son, der stammer fra Hue, er et eksempel på at verden også har ændret sig meget i Vietnam i de sidste 20 år. Han levede under krigen i

Sydvietnam, men kunne nærmest karakteriseres som en pacifistisk protest-sanger - den vietnamesiske Bob Dylan blev han engang kaldt. Derfor blev han også før 1975 fængslet af det sydvietnamesiske styre. Efter 1975 kunne man en kort tid høre nogle af hans sange over radioen, men herefter blev han sendt på genopdragelse og måtte ikke komme til Saigon, og hans sange var en kort overgang i slutningen af 1970'erne forbudt - varmandengang ikke 100% med, så var man en mistænkelig person. Men allerede i 1979 fik han af Vo Van Kiet tilladelse til at vende tilbage og optræde igen (Kiet var indtil for et år siden premierminister, dengang partichef i Saigon). I begyndelsen af 1980'erne blev Son's sange igen trykt og udgivet.

I dag kender bogstaveligt talt alle Trinh Cong Son, og da han engang besøgte mig i Hanoi, gik der kun få timer før naboerne i mit pæne - og partitro - kvarter kom og spurgte, „om det ikke var...“. Alle vi der elsker Hanoi, vil - som general Giap - bede ham synge *Nho mua thu Hanoi*, Jeg længes mod efteråret i Hanoi.

I dag er Son så afgjort den mest populære sangskriver i alle dele af Vietnam. Med god grund, for man skal mindst være en meget forvænt og bornert vesteuropæer for ikke at blive bevæget af Son's sange og af hans efterhånden skrøbelige stemme.

Vietnam bevæger

- og Vietnam bevæger sig.